

І. П. Дерев'янка

orcid.org/0000-0002-2908-6405

кандидат історичних наук, доцент,

*доцент кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій
Державного університету «Київський авіаційний інститут»*

АСИМЕТРИЯ У БАГАТОВУЗЛОВІЙ КОНФІГУРАЦІЇ СВІТУ: ВИКЛИКИ ТА ПРИНЦИПИ СПІВІСНУВАННЯ

Сьогодні в умовах глобальної нестабільності та турбулентності міжнародна система характеризується складною мережею взаємодій між різними центрами сили, коли сприйняття виняткового домінування Америки продовжує втрачати силу. Сучасний світовий порядок дедалі більше набуває рис багатовузлової (мультиполярної) системи, у якій глобальна влада розподіляється між кількома центрами впливу. Тож геополітичний ландшафт кидає виклик здатності США в односторонньому порядку впливати на міжнародні справи і сигналізує про появу складнішого і багатопольного світу.

Цей феномен отримав назву багатовузлової конфігурації міжнародної системи, усередині якої зберігається значна асиметрія – відмінності у рівні розвитку, військовій могутності, економічних можливостях і технологічному потенціалі, які впливають на характер міжнародних відносин. Ця нерівномірність, яка проявляється у різних формах асиметрії, визначає спосіб взаємодії між країнами та їх можливості впливати на глобальні процеси. Це породжує безліч викликів, які потребують переосмислення принципів міжнародного співіснування та управління глобальною нерівномірністю (Womack, 2024).

Тема асиметрії у багатовузловій (мультиполярній) конфігурації світу викликає чималу зацікавленість у науковців, особливо у сферах міжнародних відносин, геополітики та глобального управління. Вагомий внесок у розуміння асиметрії в багатовузловій конфігурації світу зробили Б. Уомак, Ж. Панда, Г. Айкенберрі, Дж. Най, Б. Бузан, П. Ханна, К. Лейн. У своїх працях вони досліджують різні аспекти цієї тематики, пропонуючи нові підходи до аналізу міжнародних відносин.

Зокрема, розвідки американського вченого Б. Уомака розкривають сутність асиметрії міжнародних відносин та сприяють переосмисленню традиційних парадигм. Запропоновані ним концептуальні підходи до розуміння нової реальності – багатовузлової системи, висвітлюють важливість принципу співіснування як ключового інструменту підтримки стабільності в умовах багатоцентричності (Womack, 2004; 2006; 2010; 2016; 2024).

Метою статті є визначення характеру асиметрії у багатовузловій конфігурації світу, її викликів та формулювання принципів стабільного співіснування держав

У ХХІ ст. міжнародна система зазнала докорінних трансформацій і, як зауважив німецький філософ Г. Гегель: «Кожна епоха має такі ідіосинкразичні обставини – знаходиться в такій унікальній ситуації – що рішення мають і можуть бути прийняті лише відповідно до їх унікальних ситуацій»

Сучасний світ перебуває у стані структурного переформатування, що веде до утвердження багатовузлової конфігурації міжнародних відносин. Водночас цей процес не зменшує рівня асиметрії між державами, а навпаки – загострює її прояви. Асиметрія в багатовузловій конфігурації світу – це явище, при якому глобальна система, що складається з багатьох центрів сили (вузлів), характеризується нерівномірністю впливу і можливостей цих вузлів (Womack, 2024). Незважаючи на поліцентричність, світ залишається структурованим за ієрархічними принципами, де одні вузли (держави, регіональні блоки, міжнародні організації) мають значно більше влади та ресурсів, ніж інші (Womack, 2004).

Концепцію асиметрії в багатовузловій конфігурації світу можна зрозуміти крізь призму міжнародних відносин, де численні центри сили (або «вузли») вдаються до таких способів взаємодії які не обов'язково є збалансованими чи взаємними. Ця асиметрія, яка залишається

визначальною рисою багатовузлової системи, проявляється в різних вимірах – військовому, економічному, технологічному та політичному – де певні держави чи альянси мають непропорційний вплив на інші. Ключові аспекти асиметрії в багатовузловому світі зводяться до економічної, політичної, військової, технологічної культурної, інформаційної асиметрії, які зрештою визначають баланс сил, взаємозалежність між країнами та механізми глобальної конкуренції, формуючи сучасну геополітичну реальність (Womack, 2024).

Однією з найбільш визначальних рис багатовузлового світу є економічна асиметрія. У контексті міжнародних відносин вона проявляється через домінування ключових центрів економічної влади (США, ЄС, Китай) над слабшими країнами через фінансові інструменти, торгівлю, інвестиції, контроль над виробництвом і сировинними ресурсами.

В умовах багатовузлової системи економічна міць США, ЄС, Китаю створює дисбаланс у торгівлі, глобальному розподілі інвестицій, інновацій та технологій, що формує асиметричну взаємозалежність. Вона здатна посилювати економічні, політичні та технологічні нерівності між країнами. Крім того економічно сильніші країни можуть використовувати залежність інших країн як інструмент тиску через санкції, торговельні війни (Womack, 2010).

Акцентуючи увагу на військовій асиметрії необхідно зазначити, що вона виразно проявляється у відмінностях у військових можливостях. Хоча військова сила більше не монополізована однією наддержавою, асиметрія зберігається у формі ядерного потенціалу, оборонних альянсів і технологічної переваги. Сполучені Штати зберігають найбільшу військову присутність у світі, тоді як структури НАТО ще більше зміцнюють домінування Заходу. Крім того США, РФ, Китай продовжують відігравати домінуючу роль у питаннях глобальної безпеки, попри існування регіональних силових центрів. Оскільки менші держави прагнуть отримати гарантії безпеки, вони часто стають заручниками непередбачуваних геополітичних комбінацій, посилюючи залежність та стратегічну асиметрію.

У світі з кількома вузлами, де влада розподілена між впливовими державами, виникає технологічна асиметрія, коли окремі суб'єкти випереджають інших у розвитку передових технологій. Ця нерівність впливає на економічну конкурентоспроможність, військовий потенціал і стратегічну автономію. США, ЄС, Китай, Японія є безумовними лідерами у сфері новітніх технологій, тоді як багато країн мають обмежений доступ до цих інновацій. Тож технологічне лідерство залишається ключовим чинником глобальної асиметрії. Крім того технологічна асиметрія посилює глобальні суперечності, змушуючи країни адаптуватися через кооперацію або технологічне протистояння (Womack 2024).

Ключовим аспектом асиметрії у багатовузловому світі залишається політична асиметрія, незважаючи на те, що світ більше не є біполярним. Це явище проявляється, коли певні держави мають непропорційний вплив на прийняття рішень у міжнародних організаціях, що призводить до нерівного розподілу влади у глобальній політиці. Зберігаючи контроль над міжнародними організаціями (МВФ, Світовий банк, Рада Безпеки ООН), провідні держави обмежують можливості менш впливових держав. Важливо також зазначити, що у багатовузловій системі існує кілька основних полюсів впливу – США, Китай, ЄС, Індія, Росія. Проте їхній реальний вплив суттєво відрізняється. Зокрема, США та Китай мають значно більші можливості впливати на світові процеси, ніж більшість інших держав (Panda, 2023).

Безсумнівним аргументом є те, що в багатовузловій конфігурації світу потужні держави мають значно більший вплив на формування світових культурних та інформаційних потоків, ніж інші. Домінування західної культури та медіа, нерівномірний розвиток інформаційних технологій та мовна домінація є прямою ознакою культурної та інформаційної асиметрії, що проявляється у глобальному дисбалансі впливу між різними країнами та регіонами. Ця асиметрія створює нерівні умови для розвитку національних культур, обмежує доступ до альтернативних поглядів та формує залежність менш впливових країн від культурних та інформаційних продуктів провідних глобальних центрів. Зрештою це сприяє утвердженню впливу провідних глобальних центрів, водночас створюючи виклики для збереження та розвитку культурного розмаїття у світі (Nye, 2004).

Багатовузлова конфігурація світу не переводить міжнародні відносини у симетричний формат. Вона не усуває асиметрії, а скоріше робить її складнішою та багатоплавною. У такій

системі з'являються нові центри впливу, які визначають порядок денний, нерідко конкуруючи між собою. Це не призводить до рівноваги, а, навпаки, сприяє виникненню нових точок напруги, адже кожен вузол намагається утвердити свою гегемонію у певному регіоні або сфері (Womack, 2024).

Замість класичної біполярної або уніполярної структури багатовузловий світ створює мережу з перехресними залежностями, у яких сильні гравці диктують умови слабшим. Це може сприяти регіоналізації світової політики та економіки, де ключові гравці – США, ЄС, Китай, Індія, а також регіональні лідери – встановлюють власні зони впливу, нерідко перетинаючись із іншими (Babic, 2024; Panda, 2023).

Отже, асиметрія не зникає, а лише набуває більш складних форм, оскільки правила гри визначаються не глобальним центром, а сукупністю взаємодіючих, але нерівних між собою вузлів. У таких умовах стабільність залежить від того, наскільки ефективно країни зможуть адаптуватися до нових реалій, вибудовувати партнерства та розвивати власні сильні сторони.

Розробка стратегічних принципів для постгегемоністичного багатовузлового світу в контексті асиметрії є украй складним теоретичним завданням, оскільки вимагає визнання складної взаємодії влади, впливу та залежностей між різними глобальними акторами (Womack, 2024).

Варто зауважити, що перспективний акцент на співіснуванні в різноманітному та взаємозалежному світі узгоджується з ідеями ліберальної парадигми, яка передбачає важливість глобального управління, можливість гармонійної взаємодії між центрами сили через інститути, переговори, спільні інтереси та необхідність спільних рішень для вирішення спільних проблем. Проте наголос на асиметричних відносинах між державами, де відносний дисбаланс влади формує стратегії взаємодії, узгоджується з неокласичним реалізмом (Mearsheimer, 2018).

Поняття багатовузлового світу як асиметричної мережі акторів виразно відображає сучасний стан міжнародних відносин. Масштабне поєднання теоретичних ідей з практичними наслідками ще більше додає аналітичній глибини поняттю «багатовузловий світ», в якому жодна країна чи блок держав не домінує. Це може створювати нові виклики для глобальної безпеки, оскільки баланс сил стає менш передбачуваним.

Також варто зазначити, що сьогодні на тлі посилення конфронтації найбільшим викликом для сучасного міжнародного порядку є питання безпеки, адже наявні міжнародні інституції не завжди ефективні. Тому є потреба в оновленні та переосмисленні правил міжнародної безпеки.

Російська збройна агресія проти України є прикладом, який свідчить, що нинішня архітектура світу є досить вразливою й наявні міжнародні інституції (насамперед ООН) не здатні працювати ефективно, щоб зупинити потужну державу-агресора, що ставить на порядок денний питання про доцільність їх існування.

Традиційні міжнародні інституції не завжди адаптуються до нових умов, що спричиняє їхню цілковиту неефективність та безпорадність. І навіть більше вони не гарантують платформу для покарання агресора і координації глобальних проблем. Відповідно, виникає потреба у трансформації глобального управління.

Асиметрія у багатовузловій конфігурації світу породжує також виклики, пов'язані із нерівномірним розподілом влади, ресурсів, інновацій та безпекових гарантій. Серед них варто виділити: геополітичну нестабільність (посилення конфліктів через боротьбу за вплив (війна РФ проти України, Тайвань, Близький Схід); торгівельні війни та економічну залежність (санкції, фінансовий контроль, ризики від монополізації ринків); ослаблення міжнародних інституцій (ООН, СОТ, МВФ втрачають вплив через ігнорування їхніх рішень); екологічну нерівність (розвинені країни впроваджують жорсткі стандарти, а менш розвинені не мають ресурсів для переходу на зелені технології). У сукупності ці виклики можуть призвести до посилення блокової конкуренції, зростання військових ризиків, перерозподілу світових ресурсів та влади (Womack, 2024; Babic, 2024).

У багатовузловому світі різні держави мають різні рівні влади та впливу і відносини між ними відповідно мають асиметричний характер. Але взаємна повага до суверенітету та невтручання у внутрішні справи є основою мирного співіснування (Womack, 2016).

Принцип, який передбачає повагу до територіальної цілісності та національного суверенітету є фундаментальним, оскільки він гарантує співіснування акторів без спроб підірвати або домінувати один над одним. Водночас дипломатична практика має перешкоджати втручанню у внутрішні справи та підтримувати норми проти одностороннього примусу.

В умовах невизначеності, що характерно і для багатовузлового світу, країни змушені бути більш гнучкими у своїй зовнішній політиці, орієнтуючись на створення множинних стратегічних партнерств залежно від геополітичної ситуації. Тож постає необхідність уміти орієнтуватися в динамічних відносинах і мінливих союзах, бути гнучким і виваженим у дипломатії та адаптуватися до політичних трансформацій, що є ключем до стратегічного співіснування (Womack, 2024; Petrakis & Kanzola & Lomis, 2024).

Заохочення торгівлі та інвестицій між акторами зменшує ризик конфлікту, оскільки економічна взаємозалежність створює взаємні стимули для мирного співіснування. До того ж прозорі правила торгівлі, інтелектуальної власності та спільного використання ресурсів можуть запобігти тому, щоб економічна конкуренція стала конфронтаційною (Keohane and Nye, 1977).

У світі з різноманітними культурними, політичними та соціальними системами повага до культурних відмінностей і використання м'якої сили може призвести до мінімізації ідеологічних конфліктів та більш гармонійної взаємодії (Nye, 2004).

Оскільки у багатовузловій системі розбіжності та конфлікти неминучі, тому варто зосередитися на конструктивному управлінні конфліктами.

Акцент на практичних принципах, таких як переговори, баланс інтересів і управління асиметрією, спрямованих на уникнення непотрібної конфронтації, є орієнтиром мирного співіснування. Тож центральна теза полягає в тому, що співіснування не повинно базуватися на домінуванні чи конфронтації, а на повазі до інтересів і перспектив усіх учасників. Проте принцип «взаємної поваги», важко реалізувати, особливо в кризових ситуаціях, коли актори зосереджені виключно на власних інтересах, що може призвести до непередбачуваних наслідків.

Важливо підкреслити, що у постгегемоністичному багатовузловому світі, де баланс сил зміщується від однієї домінуючої держави до кількох центрів впливу, стратегічні принципи мають враховувати як асиметрію між державами та регіонами, так і м'яку силу та культурну асиметрію. Адже навіть слабкі країни можуть застосовувати культурний вплив, дипломатію, або «м'яку силу» для досягнення стратегічних цілей (Womack, 2024).

У сучасному світі, пронизаному асиметрією, особливо важливо розвивати принципи взаємозалежності, які змушують сильніших гравців враховувати інтереси слабших. Адже входження у торговельні чи економічні союзи створює залежності для великих держав, а розвиток інфраструктури може з'єднувати різні регіони (наприклад, транспортні коридори, цифрова інфраструктура). Асиметрія влади, ресурсів і впливу може створити можливості для взаємної залежності, а не домінування. (Womack, 2016).

Слабші держави повинні використовувати свої унікальні активи (стратегічне розташування, нішеві технології, м'яку силу), щоб збалансувати відносини з сильнішими гравцями.

З огляду на те, що на практиці держави часто використовують конкурентні стратегії, які підривають стабільність багатовузлового світу, готовність держав віддавати перевагу співіснування над домінуванням може бути під великим питанням (Keohane, 2005).

Щоб реалізувати стратегічні принципи співіснування в багатовузловому світі, важливо розробити конкретні політичні механізми для вирішення проблем децентралізованого, багатовузлового міжнародного порядку.

Для реалізації стратегічних принципів шляхом створення умов для рівноправного партнерства, взаємної відповідальності й уникнення конфронтації в багатовузловому світі можна запропонувати такі політичні механізми:

- розробка міжнародних угод, які чітко кодифікують принципи мирного співіснування, такі як взаємна повага до суверенітету, невтручання у внутрішні справи;
- розширене регіональне співробітництво, що передбачає створення механізмів для безпосередньої взаємодії регіонів один з одним для координації політики та обміну передовим досвідом, не претендуючи на глобальну гегемонію;

- створення або реформування міжнародних інституцій для забезпечення рівного представництва та права голосу в процесах прийняття рішень для менших держав;
- підтримка периферійних і менш потужних держав через створення міжнародних фондів або партнерств;
- ініціювання освітніх, технологічних та інституційних програм підтримки для слаборозвинутих держав для посилення їх самодостатності;
- розробка глобальних і регіональних механізмів для раннього виявлення напруженості у багатовузловій системі за допомогою технологій штучного інтелекту, аналітики даних і моніторингу в реальному часі;
- розробка регіональних і глобальних пактів безпеки, які враховують асиметрію потужностей і ресурсів між країнами;
- створення платформ для культурного діалогу й освітнього обміну для зменшення непорозумінь і напруги;
- сприяння торговельним угодам, які враховують економічну асиметрію, включаючи преференційний режим для слабших економік;
- децентралізація прийняття рішень, що передбачає передачу певних повноважень від глобальних установ до регіональних для задоволення конкретних потреб різних країн, щоб уникнути маргіналізації та невдоволення;
- інклюзивне врядування, тобто передбачається більш широка участь недержавних акторів (транснаціональні корпорації, неурядові організації та громадянське суспільство) у глобальних процесах прийняття рішень.

Ці механізми узгоджуються з акцентом на рівності у відносинах, взаємній повазі та реалістичному прийнятті асиметрії влади. Вони допоможуть створити таке глобальне політичне середовище, де буде панувати відносна гармонія і мінімізовано конфронтацію між учасниками взаємодії.

Підняті ідеї спонукають до більш плюралістичного, збалансованого та прагматичного підходу до міжнародних відносин на сучасному етапі.

Перспективним напрямом дослідження цієї проблематики може бути детальніший аналіз потенційних загроз. Цілком ймовірно, що не вдасться уникнути ризиків, пов'язаних з невдачами багатовузлової системи, зокрема можливість хаосу або посилення регіональних конфліктів.

Розглянуті принципи допомагають формувати стратегічне розуміння, як держави можуть співіснувати в багатовузловому світі, уникати ескалацій та конфліктів і, що важливіше співпрацювати, ніж змагатися. Ці принципи мають практичну значимість у міжнародних відносинах, особливо для країн, які прагнуть зберегти свою незалежність і балансувати між більшими гравцями. Вони сприятимуть забезпеченню стабільному співіснуванню, одночасно враховуючи різноманіття та асиметрію, властиві цьому світу.

І хоча концепція, в основі якої лежить інноваційне мислення про співіснування на засадах прагматичної гармонії, а не результатів з нульовою сумою, базується на припущеннях раціональності та співпраці, які не завжди витримують політичні реалії, вона має потенціал трансформувати навколишній світ і зробити його менш хаотичним (Womack, 2024).

Отже, багатовузловий глобальний порядок за своєю суттю є асиметричним, створюючи як виклики, так і можливості для міжнародних гравців. Асиметрія в багатовузловій конфігурації світу проявляється в різних формах – розподілі влади, економічній диспропорції, військового дисбалансу, технологічній конкуренції та структурі управління. Хоча дифузія влади призвела до багатополлярної реальності, дисбаланси зберігаються, формуючи глобальні взаємодії та залежності.

У багатовузловому світі жодна країна не є абсолютним лідером, але асиметрія між вузлами (центрами сили) визначає геополітичний порядок, створюючи складні системи взаємодій, конкуренції та конфліктів.

В умовах глобальної нестабільності та нерівномірних можливостей принципи взаємоповаги та балансу інтересів, взаємозалежності, стратегічної автономії та багатовекторності стають ключовими для забезпечення стійкого співіснування держав.

Усунення асиметрії або принаймні її послаблення вимагає реформ у міжнародних інституціях, розширення технологічної співпраці та більш виваженого підходу до економічної політики та політики безпеки. Лише завдяки більшій рівновазі в глобальних взаємодіях багатовузловий світ може функціонувати на засадах раціональності та ефективності.

Майбутні дослідження повинні зосередитися на інституційних реформах, технологічній справедливості та економічних стратегіях, які пом'якшують несприятливі наслідки асиметрії.

References

- Babic, M. (2024). Realism and multipolarity in the XXI century. *Journal of Political Studies*, 3(2024), 1-15. URL: <https://journalse.com/?download=1&kcccount=%2Fppli%2Fpw%2F3-2024-Babic.pdf&kccpid=7883>
- Keohane, R. and Nye J. (1977). *Power and Interdependence: World politics in Transition*. Little, Brown. 273 p.
- Keohane, R. (2005). *After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy*. Princeton: Princeton University Press. 320 p.
- Mearsheimer, J. (2018). *Great Delusion: Liberal Dreams and International Realities*. Yale University Press. 320 p. URL: <https://doi.org/10.2307/j.ctv5cgb1w>.
- Nye, J. (2004). *Soft Power. The Means to Success in World Politics*. New York : Public Affairs. 328 p.
- Panda, J. (March, 2023). India in a world of asymmetrical multipolarity. *Institute for Security & Development Policy (ISDP)*, Volume 15: No.1, 18-22. URL: <https://www.isdp.eu/publication/india-in-a-world-of-asymmetrical-multipolarity>
- Petrakis, P. & Kanzola, A. & Lomis, I. (2024). Adapting to Multipolarity: Insights from Iterated Game Theory Simulations – A Preliminary Study on Hypothetical Optimal Global Cooperation. *JRFM, MDPI*, vol. 17(8), 1-21. URL: <https://ideas.repec.org/a/gam/jjrfmx/v17y2024i8p370-d1458964.html>
- Womack, B. (2004). Asymmetry Theory and China's Concept of Multipolarity. *Journal of Contemporary China*, 13 (39). 351-366. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/ed61/fecb11d32e3eda43377b76c31d4799483056.pdf>
- Womack, B. (2006). *China and Vietnam: The Politics of Asymmetry*. New York: Cambridge University Press. 281 p.
- Womack, B. (2010). *China Among Unequals: Asymmetric Foreign Relationships in Asia*. Singapore: World Scientific. 540 p.
- Womack, B. (2016). *Asymmetry and International Relationships*. New York: Cambridge University Press. 220 p.
- Womack, B. (2024). Strategic principles for co-existence in a multinodal world. *China International Strategy Review*, Volume 6, 22-38. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s42533-024-00155-8>

Анотація

Дереф'янюк І. П. Асиметрія у багатовузловій конфігурації світу: виклики та принципи співіснування. – Стаття.

У статті досліджуються феномен, динаміка асиметрії у багатовузловій конфігурації сучасного світу, визначено ключові аспекти, виклики та окреслено принципи співіснування, які забезпечують стабільність і кооперативний розвиток. Концепцію асиметрії в багатовузловій конфігурації світу можна пояснити крізь призму міжнародних відносин, де численні центри сили (або «вузли») вдаються до таких способів взаємодії які не обов'язково є збалансованими чи взаємними. Ця асиметрія, яка залишається визначальною рисою багатовузлової системи, проявляється в різних вимірах – військовому, економічному, технологічному та політичному – де певні держави чи альянси мають непропорційний вплив на інші. Зазначено, що ключові аспекти асиметрії в багатовузловому світі включають економічну, політичну, військову, технологічну, культурну та інформаційну асиметрії. Асиметрія у багатовузловій конфігурації світу породжує низку викликів, пов'язаних із нерівномірним розподілом влади, ресурсів, інновацій та безпекових гарантій. Вони можуть призвести до посилення блокової конкуренції, зростання військових ризиків, перерозподілу світових ресурсів та влади.

В дослідженні підкреслено, що в умовах глобальної нестабільності та нерівномірних можливостей принципи взаємоповаги та балансу інтересів, взаємозалежності, стратегічної автономії та багатовекторності стають ключовими для забезпечення стійкого співіснування держав. Запропоновано політичні механізми для реалізації стратегічних принципів шляхом створення умов для рівноправного партнерства, взаємної відповідальності й уникнення конфронтації в багатовузловому світі.

Усунення асиметрії або принаймні її послаблення вимагає реформ у міжнародних інституціях, розширення технологічної співпраці та більш виваженого підходу до економічної політики та політики безпеки. Лише завдяки більшій рівновазі в глобальних взаємодіях багатовузловий світ може функціонувати на засадах раціональності та ефективності.

Ключові слова: асиметрія, багатовузлова конфігурація світу, дисбаланс, безпека, США, Китай.

Summary

Derevyanko I. P. Asymmetry in the multi-node configuration of the world: challenges and principles of coexistence. – Article.

The article explores the phenomenon and dynamics of asymmetry in the multi-node configuration of the modern world, identifies key aspects, challenges, and outlines principles of coexistence that ensure stability and cooperative development. The concept of asymmetry in the multi-node configuration of the world can be explained through the prism of international relations, where numerous centers of power (or “nodes”) resort to such ways of interaction that are not necessarily balanced or reciprocal. This asymmetry, which remains a defining feature of the multi-node system, manifests itself in various dimensions – military, economic, technological, and political – where certain states or alliances have disproportionate influence over others. It is noted that the key aspects of asymmetry in the multi-node world include economic, political, military, technological, cultural, and information asymmetries. Asymmetry in the multi-node configuration of the world creates a number of challenges related to the uneven distribution of power, resources, innovations and security guarantees. They can lead to increased bloc competition, increased military risks, and a redistribution of global resources and power.

The study emphasizes that in conditions of global instability and uneven opportunities, the principles of mutual respect and balance of interests, interdependence, strategic autonomy and multi-vectority become key to ensuring sustainable coexistence of states. Political mechanisms are proposed for the implementation of strategic principles by creating conditions for equal partnership, mutual responsibility and avoidance of confrontation in a multi-node world.

Eliminating asymmetry or at least weakening it requires reforms in international institutions, expanding technological cooperation and a more balanced approach to economic and security policies. Only through greater balance in global interactions can a multi-node world function on the basis of rationality and efficiency.

Key words: asymmetry, multi-node configuration of the world, imbalance, security, USA, China.